

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU (W JĘZYKU POLSKIM)

W ostatnich latach ekonomiści dostarczyli wielu dowodów potwierdzających znaczenie konstytucji obowiązujących w poszczególnych krajach dla funkcjonowania ich gospodarek. Zasadnicze powiązanie wynika tu z roli jaką postanowienia konstytucji odgrywają dla ograniczania swobody działań władzy i skłaniania jej przedstawicieli do podejmowania decyzji zorientowanych na długookresowe cele prorozwojowe, a nie krótkookresowe interesy własne bądź partykularnych grup. Stwierdzano przy tym jednak, że zasadnicze znaczenie ma faktyczna implementacja konstytucji, a nie ich formalne postanowienia (tekst). Rodzą się więc istotne pytania, co powoduje, że powstają rozbieżności pomiędzy tekstem a rzeczywistością konstytucyjną (czyli co może wyjaśnić tzw. luki konstytucyjne *de iure* – *de facto*) oraz jakie są konsekwencje występowania tego zjawiska. W projekcie ECC podejmujemy tę właśnie tematykę, oferując po raz pierwszy wszechstronne i systematyczne ujęcie ekonomiczne problemu respektowania konstytucji.

Projekt zakłada realizację badań w trzech zasadniczych krokach. Po pierwsze, by umożliwić jej pomiar, niezbędna jest konceptualizacja luki konstytucyjnej *de iure* – *de facto*. Obejmuje ona m.in. udzielenie odpowiedzi na takie pytania jak: Jakie są właściwe normy prawne i kto powinien je respektować? Po drugie, podejmujemy się wskazania determinantów luki pomiędzy konstytucjami *de iure* i *de facto*. Mogą nimi być cechy samych tych reguł, cechy aktów prawnych jakimi są konstytucje, jak również cechy krajów odnoszące się do ich uwarunkowań kulturowych, politycznych, czy społeczno-ekonomicznych. Różne zestawy czynników mogą przy tym mieć znaczenie dla różnych reguł konstytucyjnych. Po trzecie, wyjaśniamy konsekwencje występowania luk pomiędzy normami konstytucyjnymi *de iure* i ich implementacją *de facto*. Argumentujemy, że istnienie tych luk (i ich rozmiar) ma znaczenie nie tylko dla skuteczności norm konstytucyjnych, ale także m.in. dla poziomu zaufania do władzy czy korupcji w sektorze publicznym.

Przedstawione badania mają swoje podstawy w interdyscyplinarnych nurtach ekonomii takich jak nowa ekonomia instytucjonalna i ekonomia polityczna. W części empirycznej wykorzystujemy natomiast narzędzia ekonometryczne pozwalające na analizę danych na poziomie państw, jak i (po raz pierwszy w ekonomii konstytucyjnej) eksperymenty umożliwiające badania indywidualnych zachowań w zakresie (nie)respektowania konstytucji.

Wiedza o przyczynach i konsekwencjach występowania rozbieżności pomiędzy tekstem konstytucji a jego implementacją stanowi nie tylko wartościowe uzupełnienie dotychczasowych badań ekonomicznych nad konstytucjami, ale ma także niebagatelne znaczenie dla praktyki. Pozwoli ona na projektowanie lepszych (tj. bardziej skutecznych) rozwiązań prawnych na poziomie konstytucyjnym; może także uświadamiać prawodawcom i decydentom politycznym o ograniczeniach planowanych reform konstytucyjnych.

Współpraca polsko-niemiecka przy projekcie ECC pozwoli nie tylko na połączenie wiedzy i potencjału dwóch ważnych ośrodków badań nad ekonomią konstytucyjną, ale także dostarczy unikalnej możliwości przeprowadzenia eksperymentów w Niemczech, Polsce i Egipcie (gdzie Uniwersytet w Kairze jest partnerem Uniwersytetu w Hamburgu) i porównanie percepcji konstytucji i problemu jej respektowania w krajach o istotnych różnicach w różnych aspektach od poziomu dochodów do doświadczeń historycznych i polityczno-ustrojowych.